

ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของชุมชนกับประสิทธิผลการปฏิบัติ
หน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในอำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง*
COMMUNITY PARTICIPATION AND THE EFFECTIVENESS OF VILLAGE
HEADMEN'S PERFORMANCE: A STUDY IN SAMKO DISTRICT,
ANG THONG PROVINCE

ธนาเมศร์ อภिरัฐิรินนท์¹ และ นัทนิชา โชติพิทยานนท์²

Thanameth Aphiratsiranon¹ and Natnicha Chotpittayanant²

¹⁻²วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

¹⁻²lecturer of Graduate School in science of administration, Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: s67563833027@ssru.ac.th

วันที่รับบทความ : 26 กุมภาพันธ์ 2569; วันแก้ไขบทความ 10 มีนาคม 2569; วันตอบรับบทความ : 12 มีนาคม 2569

Received 26 February 2026; Revised 10 March 2569; Accepted 12 March 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนและประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน 2) เปรียบเทียบประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคลของประชาชน และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของชุมชนกับประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในอำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง การวิจัยเป็นเชิงปริมาณแบบสำรวจ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 392 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่าง เครื่องมือเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป การมีส่วนร่วมของชุมชน 4 ด้าน (การตัดสินใจ การปฏิบัติงาน การรับผลประโยชน์ และการ

Citation:

* ธนาเมศร์ อภिरัฐิรินนท์ และ นัทนิชา โชติพิทยานนท์. (2569). ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของชุมชนกับประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในอำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง.

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 4(2), 954-968.

Thanameth Aphiratsiranon and Natnicha Chotpittayanant. (2026). Community Participation And The Effectiveness Of Village Headmen's Performance: A Study In Samko District, Ang Thong Province.

Modern Academic Development and Promotion Journal, 4(2), 954-968.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ประเมินผล) และประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน 3 ด้าน (การปฏิบัติหน้าที่ตามนโยบายสำคัญของรัฐบาล คุณลักษณะความเป็นผู้นำ และความพึงพอใจของประชาชน) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.67–1.00 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .965 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ t-test, One-Way ANOVA และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน กำหนดระดับนัยสำคัญที่ .05 และ .01

ผลการวิจัย พบว่า 1) การมีส่วนร่วมของชุมชนและประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$) 2) ประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่แตกต่างกันตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ไม่แตกต่างกันตามรายได้ และ 3) การมีส่วนร่วมของชุมชนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ในระดับสูง ($r = .77$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเฉพาะด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์และการประเมินผลมีความสัมพันธ์สูง ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกมิติจะช่วยยกระดับประสิทธิผลของผู้ใหญ่บ้านและเสริมสร้างความเข้มแข็งของการบริหารจัดการชุมชนอย่างเป็นทางการ

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ, การมีส่วนร่วมของชุมชน, ผู้ใหญ่บ้าน

Abstract

This research article aimed to (1) examine the level of community participation and the effectiveness of village headmen's performance; (2) compare the effectiveness of village headmen's performance as perceived by the public, classified by personal characteristics; and (3) investigate the relationship between community participation and the effectiveness of village headmen's performance in Samko District, Ang Thong Province. The study employed a quantitative research design using a survey method. The sample consisted of 392 residents selected through a sampling technique. The research instrument was a five-point Likert scale questionnaire divided into three parts: general information; community participation in four dimensions (decision-making, implementation, benefit-sharing, and evaluation); and the effectiveness

of village headmen's performance in three dimensions (performance in accordance with key government policies, leadership characteristics, and public satisfaction). Content validity was examined by three experts, yielding IOC values ranging from 0.67 to 1.00, and the overall reliability coefficient was .965. Data were analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation, as well as inferential statistics, including t-test, One-Way ANOVA, and Pearson's Product Moment Correlation Coefficient, with significance levels set at .05 and .01.

The findings revealed that: (1) overall community participation and the effectiveness of village headmen's performance were at a high level ($\bar{x} = 4.12$); (2) the effectiveness of performance significantly differed by gender, age, educational level, and occupation at the .05 level of statistical significance, but showed no significant difference by income; and (3) community participation was positively correlated with the effectiveness of performance at a high level ($r = .77$), with statistical significance at the .01 level. In particular, participation in benefit-sharing and evaluation demonstrated strong correlations. The results indicate that promoting community participation in all dimensions can enhance the effectiveness of village headmen and strengthen community governance in a tangible manner.

Keywords: Effectiveness, Community Participation, Village headman

บทนำ

กระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยงานหลักของรัฐในการบำบัดทุกข์ บำรุงสุข และรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน โดยมี กรมการปกครอง เป็นหน่วยงานสำคัญที่ทำหน้าที่ขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาลไปสู่ระดับพื้นที่ ผ่านกลไกการบริหารราชการส่วนภูมิภาคและการปกครองท้องถิ่น โดยเฉพาะกำนันและผู้ใหญ่บ้านซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยนายอำเภอและเป็นหัวหน้าราษฎรในหมู่บ้าน มีอำนาจหน้าที่ตาม พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2457 และที่แก้ไขเพิ่มเติม กฎหมายดังกล่าวกำหนดให้ผู้ใหญ่บ้านมาจากการเลือกของ

ประชาชนในหมู่บ้าน มีบทบาทในการอำนวยความสะดวก เป็นธรรม ดูแลความสงบเรียบร้อย รับฟังปัญหา และประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ (กรมการปกครอง, 2564, หน้า 1-2)

ในบริบทของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน ถือเป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และประสิทธิผลของการบริหารงานภาครัฐ แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนชี้ให้เห็นว่า การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจ การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล จะทำให้การพัฒนาตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง (Cohen & Uphoff, 1980, p. 18) ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมยังเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิผลขององค์กรและผู้นำในระดับพื้นที่ เพราะช่วยสร้างความยอมรับและความร่วมมือจากประชาชน (Denhardt & Denhardt, 2000, p. 553 อ้างถึงใน จุลศักดิ์ ชาญณรงค์, 2562) สอดคล้องกับ ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน พ.ศ. 2559 ซึ่งกำหนดให้นายอำเภอจัดให้มีการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านทุก 4 ปี และกำหนดให้รับฟังความคิดเห็นของราษฎรในพื้นที่ไม่น้อยกว่าเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อสะท้อนหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำกับตรวจสอบการทำงานของผู้นำท้องถิ่น (กรมการปกครอง, 2564, หน้า 3-8) นอกจากนี้ พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551 ยังเน้นย้ำให้ราษฎรมีส่วนร่วมในการประเมินผลกำนันและผู้ใหญ่บ้าน เพื่อให้การดำรงตำแหน่งเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาในพื้นที่อำเภอสามโก้ พบว่า ผู้ใหญ่บ้านบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองอย่างชัดเจน และมีข้อร้องเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมหรือการสื่อสารที่ไม่เหมาะสมกับประชาชน ซึ่งสะท้อนถึงช่องว่างระหว่างบทบาทตามกฎหมายกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่ สถานการณ์ดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของชลธิชา ทองทา (2567) ที่ระบุว่า ประสิทธิภาพของผู้นำท้องถิ่นขึ้นอยู่กับทั้งความสามารถส่วนบุคคลและระดับการสนับสนุนจากชุมชน หากประชาชนขาดความเชื่อมั่นหรือไม่ได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงย่อมส่งผลต่อระดับประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน สำหรับอำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง ซึ่งเป็นพื้นที่ชนบทที่มีลักษณะความสัมพันธ์ทางสังคมแบบใกล้ชิด การทำงานของผู้ใหญ่บ้านจึงมีความสำคัญต่อการประสานงาน การแก้ไขปัญหา และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของชุมชนกับประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่ดังกล่าว จึงมีความสำคัญทั้งในเชิงวิชาการและเชิงนโยบาย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของชุมชนกับประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในอำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง เพื่อทำความเข้าใจว่าการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในมิติต่าง ๆ จะส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้านอย่างไร ผลการศึกษจะเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ที่สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพผู้ใหญ่บ้าน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน และยกระดับคุณภาพการบริหารงานท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมและประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในเขตพื้นที่อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง
2. เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในเขตพื้นที่อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง จำแนกตามคุณลักษณะเฉพาะส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในเขตพื้นที่อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน สามารถสรุปได้ 4 แนวคิดสำคัญ ได้แก่ ทฤษฎีการกระทำทางสังคม ของ Reeder (1971 อ้างถึงใน ประวิช สุขุม, 2560) อธิบายว่า การมีส่วนร่วมเกิดจากความเชื่อของบุคคล โดยมีปัจจัย 3 กลุ่ม คือ ปัจจัยตั้ง ประกอบด้วย เป้าหมาย ค่านิยม ขนบธรรมเนียม ปัจจัยผลึก ประกอบด้วย ความคาดหวัง ข้อผูกพัน แรงกดดันทางสังคม และปัจจัยด้านความสามารถ ประกอบด้วย โอกาส ความสามารถ การสนับสนุน ซึ่งล้วนกำหนดการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมของประชาชน ต่อมาคือ ทฤษฎีบทบาททางสังคม ของ Alice H. Eagly (1987 อ้างถึงใน ประวิช สุขุม, 2560) ชี้ว่า พฤติกรรมและระดับการมีส่วนร่วมได้รับอิทธิพลจากบทบาทที่สังคมคาดหวัง เช่น บทบาทเชิงผู้นำ (agentic) และบทบาทเชิงชุมชน (communal) ซึ่งอาจแตกต่างกันตามเพศและสถานภาพทางสังคม ต่อมาคือ ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ ของ Talcott Parsons (อ้างถึงใน ประวิช สุขุม, 2560)

มองว่าสังคมเป็นระบบที่สมาชิกแต่ละคนมีบทบาทในการบรรลุเป้าหมายร่วมกัน การมีส่วนร่วมจึงเป็นกลไกสำคัญในการสร้างการปรับตัว การบูรณาการ และความมั่นคงของระบบสังคม และทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ ของ Abraham Maslow (1970 อ้างถึงใน ประวิช สุขุม, 2560) อธิบายว่า แรงจูงใจในการมีส่วนร่วมเกิดจากความต้องการของมนุษย์ ทั้งด้านความปลอดภัย การยอมรับ และความสำเร็จในชีวิต

สรุปโดยรวม การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นผลจากความเชื่อ แรงจูงใจ บทบาททางสังคม และโครงสร้างระบบสังคม โดยปัจจัยส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ การศึกษา และอาชีพ มีอิทธิพลต่อระดับและรูปแบบการมีส่วนร่วม ซึ่งส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนและประสิทธิผลของผู้นำท้องถิ่นโดยตรง

2. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย การประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านเป็นกลไกสำคัญตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551 ซึ่งกำหนดให้มีการประเมินอย่างน้อยทุก 5 ปี และหากไม่ผ่านการประเมินอาจต้องพ้นจากตำแหน่ง ทั้งนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญ ได้แก่ (1) ควบคุมกำกับดูแลให้การปฏิบัติหน้าที่มีประสิทธิภาพตลอดวาระ (2) ใช้ผลประเมินประกอบการพิจารณาดำรงตำแหน่ง (3) วิเคราะห์จุดแข็ง-จุดอ่อนเพื่อพัฒนา (4) ประเมินศักยภาพในการบูรณาการงานพื้นที่ (5) รักษามาตรฐานการเป็นหัวหน้าราษฎร และ (6) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านการรับฟังความคิดเห็น

วิธีการประเมิน มีแนวทางประเมินแบ่งเป็น 3 รูปแบบหลัก คือ ยึดผลสำเร็จของงาน (Result-Based) เน้นผลงานตามกฎหมายและนโยบายรัฐ ยึดคุณลักษณะบุคคล (Trait-Based) เน้นภาวะผู้นำ บุคลิกภาพ คุณธรรม และแบบผสมผสาน (Hybrid Model) ผสานผลสัมฤทธิ์งานกับพฤติกรรมและสมรรถนะ เช่น การประเมินแบบ 360 องศา

องค์ประกอบการประเมิน การประเมินครอบคลุม 3 ด้านสำคัญ ได้แก่ ด้านการปฏิบัติหน้าที่และงานตามนโยบายรัฐ ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย การรักษาความสงบเรียบร้อย การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด ภัยพิบัติ การจัดประชาคม การจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน การส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน และการสนองนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ด้านคุณลักษณะความเป็นผู้นำและหลักการทรงงาน ประเมินภาวะผู้นำ ความรู้ ความสามารถ การทำงานเป็นทีม ความซื่อสัตย์สุจริต ความเป็นกลางทางการเมือง และการประยุกต์หลักการทรง

งาน เช่น การมีส่วนร่วม ประโยชน์ส่วนรวม ความพอเพียง ความเพียร และ “รู้ รัก สามัคคี” และด้านความพึงพอใจของประชาชน ประเมินจากการรับฟังความคิดเห็นราษฎรไม่น้อยกว่า 20 คน ครอบคลุมการดูแลทุกข์สุข การให้บริการทะเบียนราษฎร การประสานหน่วยงาน การส่งเสริมอาชีพ การศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รวมถึงการจัดตั้งกลไกชุมชน เช่น ชรบ. หรือ ศูนย์ดำรงธรรมหมู่บ้าน

สรุป การประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย เป็นระบบประเมินเชิงบูรณาการที่เชื่อมโยงผลสัมฤทธิ์งาน คุณลักษณะผู้นำ และความพึงพอใจของประชาชน เพื่อรักษามาตรฐานผู้นำชุมชนระดับฐานราก และส่งเสริมธรรมาภิบาลในการปกครองท้องถิ่น (พ.ร.บ.ลักษณะปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2457 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2551)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของชุมชนกับ ประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในอำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน ระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรดังกล่าว

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 392 คน ตามแนวทางการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (1970) และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่สามารถเป็นตัวแทนของประชากรในพื้นที่ศึกษาได้อย่างเหมาะสม

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ 2) แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน ครอบคลุม 4 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และ 3) แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน ครอบคลุม 3 ด้าน ได้แก่ การปฏิบัติหน้าที่และการดำเนินงานตามนโยบายสำคัญ

ของรัฐบาล คุณลักษณะความเป็นผู้นำและการยึดหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติหน้าที่ ข้อคำถามในส่วนที่ 2 และ ส่วนที่ 3 เป็นแบบ มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert Scale)

4. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ แบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน และคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย (IOC) ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0.67–1.00 จากนั้นนำไปทดลองใช้เพื่อทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่า 0.965 แสดงว่าเครื่องมือมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูงและเหมาะสมสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 392 คน ในเขตพื้นที่อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลักในการเก็บข้อมูล พร้อมทั้งตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูลก่อนนำไปวิเคราะห์ทางสถิติ

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามถูกนำมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายลักษณะข้อมูลทั่วไปและระดับของตัวแปรที่ศึกษา และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และ .01 ในการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของชุมชนกับประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในอำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมและประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในเขตพื้นที่อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง สามารถแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมและประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน ในเขตพื้นที่อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา

เป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับมากทุกด้าน

ในส่วนของระดับประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการปฏิบัติหน้าที่และงานตามนโยบายสำคัญของรัฐบาล ด้านคุณลักษณะความเป็นผู้นำและหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และด้านความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติหน้าที่ อยู่ในระดับมากทุกด้าน สะท้อนให้เห็นว่า ประชาชนในพื้นที่มีความคิดเห็นเชิงบวกต่อทั้งระดับการมีส่วนร่วมของตนเอง และต่อประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่ศึกษา

2. เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในเขตพื้นที่อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง จำแนกตามคุณลักษณะเฉพาะส่วนบุคคล จากผลการทดสอบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า จำแนกตามเพศ พบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (sig = .01) โดยเพศชาย (\bar{X} = 4.21) มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเพศหญิง (\bar{X} = 4.04) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าทั้ง 3 ด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเพศชายมีระดับความคิดเห็นสูงกว่าเพศหญิงในทุกด้าน จำแนกตามอายุ พบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (sig = .02) โดยเฉพาะด้านการปฏิบัติหน้าที่ตามนโยบายสำคัญของรัฐบาล และด้านคุณลักษณะความเป็นผู้นำฯ ส่วนด้านความพึงพอใจของประชาชนไม่แตกต่างกัน ผลการเปรียบเทียบรายคู่ (LSD) พบว่า กลุ่มอายุ 18–30 ปี มีระดับความคิดเห็นต่ำกว่ากลุ่มอายุ 31–40 ปี และ 41–50 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (sig = .02) โดยผู้ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในด้านการปฏิบัติหน้าที่ตามนโยบายสำคัญของรัฐบาล และด้านคุณลักษณะความเป็นผู้นำฯ จำแนกตามอาชีพ พบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (sig = .05) โดยเฉพาะด้านการปฏิบัติหน้าที่ตามนโยบายสำคัญของรัฐบาล กลุ่มนักเรียน/นักศึกษา มีระดับความคิดเห็นต่ำกว่ากลุ่มเกษตรกร และกลุ่มค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และ จำแนกตามรายได้ พบว่า ทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สรุปได้ว่า ระดับความคิดเห็นต่อ

ประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านแตกต่างกันตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ แต่ไม่แตกต่างกันตามรายได้

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในเขตพื้นที่อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) พบว่า โดยภาพรวม การมีส่วนร่วมของชุมชนมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (sig = .00) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .77 แสดงถึงความสัมพันธ์ในระดับสูง และเป็นความสัมพันธ์ในทิศทางบวก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($r = .72$) มีความสัมพันธ์ระดับสูง ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($r = .72$) มีความสัมพันธ์ระดับสูง ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ($r = .70$) มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($r = .67$) มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง ตามลำดับ ทุกด้านมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเป็นความสัมพันธ์ในทิศทางบวก ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนทุกมิติ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในเขตพื้นที่อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์และการประเมินผล ซึ่งมีระดับความสัมพันธ์สูงที่สุด แสดงให้เห็นว่าการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีบทบาททั้งในกระบวนการรับประโยชน์และการประเมินผลการดำเนินงาน จะช่วยเสริมสร้างประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านให้สูงขึ้นตามไปด้วย

อภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของชุมชนกับประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในอำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง” สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1) ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนและประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X} = 3.88$) และประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$) ผลการศึกษาดังกล่าวสามารถอธิบายได้ตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของ Cohen และ Uphoff (1980) ซึ่งอธิบายว่า

การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนา ประกอบด้วยการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การดำเนินการ การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีบทบาทในทุกขั้นตอนจะช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพและความยั่งยืนของการบริหารจัดการในระดับชุมชน ซึ่งผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิระนนท์ จากผา (2566) ที่พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนและประสิทธิผลการปฏิบัติงานของกำนันและผู้ใหญ่บ้านอยู่ในระดับมาก และการมีส่วนร่วมของประชาชนมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ชัยวัฒน์ ศรีโพธิ์ (2562) ที่พบว่าประสิทธิผลการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้านโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านความพึงพอใจของประชาชน รวมถึงสอดคล้องกับ อัญชลี มั่งคั่ง (2562) ที่พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลสัมฤทธิ์ของโครงการพัฒนาในระดับสูง ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากลักษณะการบริหารจัดการในระดับหมู่บ้านที่มีความใกล้ชิดระหว่างผู้นำชุมชนกับประชาชน ทำให้เกิดการสื่อสารและการมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ประชาชนมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของชุมชนมากขึ้น ซึ่งส่งผลต่อการรับรู้ถึงประสิทธิผลของการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในระดับสูง

2) การเปรียบเทียบประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านตามคุณลักษณะส่วนบุคคลของประชาชน ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านมีความแตกต่างกันตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่รายได้ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลดังกล่าวสามารถอธิบายได้ตามแนวคิดด้านลักษณะประชากรศาสตร์ (Demographic Characteristics) ซึ่งชี้ว่าปัจจัยพื้นฐานของบุคคล เช่น เพศ อายุ และระดับการศึกษา มีอิทธิพลต่อทัศนคติ การรับรู้ และการประเมินบทบาทของผู้นำหรือองค์กร เนื่องจากแต่ละกลุ่มมีประสบการณ์ทางสังคมและความคาดหวังต่อการบริหารจัดการที่แตกต่างกัน โดยผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมประสงค์ เกิดแก้ว (2564) ที่พบว่าเพศมีผลต่อการประเมินประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน โดยเพศชายมีระดับการประเมินสูงกว่าเพศหญิง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ คงฤทธิ กุลวงษ์ (2561) ที่พบว่าลักษณะประชากรศาสตร์มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมและทัศนคติทางการเมืองของประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มวัยทำงานที่มีบทบาทและการรับรู้ต่อกิจกรรมสาธารณะมากกว่า ขณะเดียวกันยังสอดคล้องกับ ชลธิชา ทองทา (2567) ที่พบว่าระดับการศึกษาและประสบการณ์ทางสังคมมีผลต่อการรับรู้ประสิทธิผลของผู้นำท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาพบว่ารายได้ของประชาชนไม่มีความแตกต่างใน

การประเมินประสิทธิผลของผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งอาจอธิบายได้ว่า บทบาทหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในฐานะผู้นำชุมชนมีความเกี่ยวข้องกับการบริการสาธารณะและการประสานงานในระดับหมู่บ้านที่ประชาชนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงได้เท่าเทียมกัน ดังนั้นสถานะทางเศรษฐกิจจึงไม่ได้เป็นปัจจัยหลักที่กำหนดการรับรู้ต่อประสิทธิผลของการปฏิบัติหน้าที่

3) ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของชุมชนกับประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในระดับสูง ($r = .77$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเฉพาะด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์และการประเมินผล ($r = .72$) ผลดังกล่าวสามารถอธิบายได้ตามแนวคิดของ Cohen และ Uphoff (1980) ที่ชี้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนาเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพและความยั่งยืนของการบริหารจัดการในระดับชุมชน เนื่องจากการมีส่วนร่วมจะช่วยสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน (sense of ownership) และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างผู้นำกับประชาชน ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญชลี มั่งคั่ง (2562) ที่พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลสัมฤทธิ์ของโครงการพัฒนาในระดับสูง ($r = .78$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และยังสอดคล้องกับ ธนิศร ยืนยง (2560) ที่พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเฉพาะด้านการรับผลประโยชน์ มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาท้องถิ่นในระดับสูง รวมถึง วีระนนท์ จากผา (2566) ที่พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของกำนันและผู้ใหญ่บ้านอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการที่ประชาชนได้รับประโยชน์จากการดำเนินงานของผู้นำชุมชนและมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน จะช่วยสร้างความไว้วางใจและความร่วมมือระหว่างประชาชนกับผู้นำชุมชน ส่งผลให้การดำเนินงานในระดับหมู่บ้านมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การมีส่วนร่วมของชุมชนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในเขตพื้นที่อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกมิติ ได้แก่ การตัดสินใจ การปฏิบัติงาน การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล ล้วนส่งผลต่อระดับประสิทธิผลในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์และการประเมินผลซึ่งมีความสัมพันธ์ในระดับสูง สะท้อนให้เห็น

ว่า เมื่อประชาชนมีบทบาทร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผล และร่วมตรวจสอบ ย่อมก่อให้เกิดความเชื่อมั่น ความโปร่งใส และการยอมรับต่อบทบาทผู้นำชุมชน ส่งผลให้การบริหารจัดการหมู่บ้านมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ผลการเปรียบเทียบยังพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ มีผลต่อระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่รายได้ไม่ส่งผลต่อความแตกต่างดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าบริบททางสังคมและประสบการณ์ชีวิตมีอิทธิพลต่อการรับรู้และความคาดหวังของประชาชนต่อผู้นำท้องถิ่น

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย ควรส่งเสริมกลไกการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมในระดับหมู่บ้านอย่างเป็นระบบ โดยกำหนดแนวทางสนับสนุนให้ผู้ใหญ่บ้านเปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งกำหนดตัวชี้วัดด้านการมีส่วนร่วมเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อยกระดับความโปร่งใสและความรับผิดชอบต่อสาธารณะ

1.2 ข้อเสนอแนะด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีบทบาทในทุกขั้นตอนของการบริหารจัดการหมู่บ้าน โดยเฉพาะด้านการรับผลประโยชน์และการประเมินผล ซึ่งเป็นมิติที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลสูงสุด ส่งเสริมให้เกิดการติดตาม ตรวจสอบ และเสนอแนะอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้การดำเนินงานของผู้ใหญ่บ้านสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

1.3 ข้อเสนอแนะด้านการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชน ควรจัดอบรมหรือพัฒนาศักยภาพผู้ใหญ่บ้านในด้านภาวะผู้นำ การสื่อสารกับประชาชน และการบริหารจัดการข้อร้องเรียน เพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่เหมาะสมและเพิ่มระดับความพึงพอใจของประชาชนในพื้นที่

สำหรับข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป จากผลการศึกษาที่พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในระดับสูง ประเด็นที่ควรศึกษาต่อไป ได้แก่ การวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับรูปแบบหรือกลยุทธ์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่ ตลอดจนการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างอำเภอหรือจังหวัดอื่น เพื่อค้นหาแนวทางการบริหารจัดการที่ดีที่สุด (Best Practices) ในการยกระดับประสิทธิผลของผู้ใหญ่บ้าน

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. (2564). *คู่มือการปฏิบัติงานกำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ*. เรียกใช้เมื่อ 20 ธันวาคม 2568 จาก https://multi.dopa.go.th/svhad/work_manual/read8
- คงฤทธิ์ กุลวงษ์. (2561). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบ่อ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม. ใน *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยนครพนม.
- จุลศักดิ์ ชาญณรงค์. (2562). ความ “ใหม่” ของรัฐประศาสนศาสตร์. *วารสารสหวิทยาการวิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 16(2), 56–83.
- ชัยวัฒน์ ศรีโพธิ์. (2562). ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้านในอำเภอนองม่วงไข่จังหวัดแพร่. ใน *งานวิจัยอิสระรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ชลธิชา ทองทา. (2567). แนวทางการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านอำเภอรามพิราม จังหวัดพิษณุโลก. ใน *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- ธนิศร ยืนยง. (2560). การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดนครนายก. ใน *การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยปทุมธานี.
- ประวิช สุขุม. (2560). การศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพของโครงการสานพลังประชารัฐเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. *หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 60*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 (ฉบับที่ 11). (2551). *ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 125 ตอนที่ 27 ก หน้า 96* (5 กุมภาพันธ์ 2562).
- วีระนนท์ จากผา. (2566). ภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอรามนิवास จังหวัดสกลนคร. ใน *สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สมประสงค์ เกิดแก้ว. (2564). ประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในจังหวัดสุโขทัยตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2559. ใน *สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

อัญชลี มั่งคั่ง. (2562). การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อโครงการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลพบุรี. ใน *การศึกษาค้นคว้าอิสระ*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1980). *Participation's place in rural development: Seeking clarity through specificity*. Ithaca, NY: Cornell University Press.